

Дело C-923/19

Преюдициално запитване

Дата на постъпване:

17 декември 2019 г.

Запитваща юрисдикция:

Tribunal Supremo (Испания)

Дата на акта за преюдициално запитване:

28 ноември 2019 г.

Ответник в първоинстанционното производство и жалбоподател в касационното производство:

Van Ameyde España, S.A.

Ищец в първоинстанционното производство и ответник в касационното производство:

GES Seguros y Reaseguros, S.A.

[...]

TRIBUNAL SUPREMO (ВЪРХОВЕН СЪД, ИСПАНИЯ)

Гражданска колегия

ПЛЕНАРЕН СЪСТАВ

[...]

ФАКТИЧЕСКА ОБСТАНОВКА [ориг. 2]

ПЪРВО — Спорът, в рамките на който се отправя преюдициалното запитване.

1. На 3 април 2014 г. възниква пътнотранспортно произшествие поради излизане от пътното платно и преобръщане на съчленено превозно средство, съставено от камион-влекач или тракторна глава и полуремарке. Причина за произшествието е управление на водача на влекача при небрежност.

2. Към посочената дата полуремаркетото е собственост на Caixa renting, S.A.U. и е отдадено на лизинг на Primafrío, S.L. (наричано по-нататък „Primafrío“) — предприятие с осигурено застрахователно покритие на посоченото превозно средство за щети чрез полица, сключена с Ges, Seguros y Reaseguros, S.A. (наричано по-нататък „GES“). Задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ на полуремаркетото за нанесени вреди на трети лица е сключена с дружеството Seguros Bilbao (което няма отношение към настоящия спор).

От своя страна влекачът е собственост на португалското предприятие Doctrans Transportes Rodoviarios de Mercadería LDA (наричано по-нататък „Doctrans“) и има сключена задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ в португалското дружество Acogeana, представлявано в Испания от дружеството Van Amejde España, S.A. (Van Amejde & Aficresa, S.A. според пълномощно; наричано по-нататък „Van Amejde“).

Както испанското предприятие — лизингополучател на полуремаркетото (Primafrío), така и португалското предприятие — собственик на влекача (Doctrans) са дружества, в които единствен съдружник (със 100% от капитала) е търговско дружество Krone-Mur Servifrío, S.L.

3. GES обезщетява Primafrío за щетите, причинени на полуремаркетото, със сумата от 34 977,33 EUR (размера на нанесените на полуремаркетото щети минус договорения франчайз).

4. На 13 март 2015 г. застрахователят на полуремаркетото (GES) предявява иск, който е в основата на настоящия спор, срещу застрахователя на влекача (Van Amejde) с искане Van Amejde да бъде осъдено да изплати обезщетение на GES в размер на 34 977,33 EUR плюс законните лихви. Накратко, той твърди, че съгласно нормативната уредба, действаща към момента на настъпване на фактите по делото, влекачът и полуремаркетото са самостоятелни превозни средства, принадлежащи на различни собственици, със сключена задължителна застраховка за всяко едно от тях **[ориг. 3]**, поради което полуремаркетото не може да се разглежда като товар или превозвана от влекача вещ.

5. Van Amejde възразява срещу иска. Това дружество твърди, че искът трябва да бъде отхвърлен, тъй като в случая са приложими изключенията от застрахователното покритие, предвидени в член 5, алинея 2 от преработения текст на Ley sobre responsabilidad civil y seguro en la circulación de vehículos a motor (Закон за гражданската отговорност и за застраховането при използването на моторни превозни средства), одобрен с Real Decreto Legislativo (Кралски законодателен декрет) № 8/2004 от 29 октомври 2004 г. (наричан по-нататък „LRCSCVM“): съгласно алинея втора от цитираната разпоредба задължителната застраховка на влекача не покрива щетите, причинени на превозваните вещи, като в случая следва да се разбира, че полуремаркетото е превозвана вещ или товар за влекача.

6. Juzgado de Primera Instancia n.º 1 de La Palma del Condado (Първоинстанционен съд №1 в Ла Палма дел Кондадо, Испания) постановява решение от 14 юли 2016 г., с което отхвърля иска. Този съд приема, че от изключенията от застрахователното покритие, предвидени за задължителното застраховане на моторни превозни средства в член 5, алинея 2 от LRCSCVM, в случая е приложимо изключението по алинея втора, отнасящо се до нанесени щети на превозваните от влекача вещи, тъй като полуремаркетото следва да се счита за „товар или превозвана вещ“.

7. Ищецът в първоинстанционното производство GES подава въззивна жалба с искане да бъде уважен подаденият в първоинстанционното производство иск, тъй като не е съгласен с приравняването на полуремаркетото на превозвана вещ. Той поддържа, че посоченото изключение от застрахователното покритие — като всяко изключение, подлежащо на ограничително тълкуване — се отнася единствено до нанесените щети по „превозваните в него [застрахованото превозно средство] вещи“, а не до превозваните „от“ застрахованото превозно средство вещи, каквато в случая е полуремаркетото, доколкото е независимо от влекача превозно средство, със собствена задължителна застраховка и, следователно, трета страна по отношение на задължителната застраховка, покриваща гражданската отговорност на влекача. Ответникът възразява срещу жалбата, като поддържа, че полуремаркетото е товар на влекача, тъй като е превозно средство, прикачено към влекача, за да може последният да му прехвърли съществена част от своята маса.

8. Audiencia Provincial de Huelva (съд на провинция Уелва), второ отделение, постановява решение от 22 декември 2016 г., с което уважава въззивната жалба и оттам — подадения в първоинстанционното производство иск в неговата цялост. Този съд приема, че полуремаркетото не следва да се разглежда като товар на [ориг. 4] влекача: първо, защото член 5, алинея 2 от LRCSCVM се отнася до нанесени щети по „превозваните в него [застрахованото превозно средство] вещи“, а не до превозваните „от“ застрахованото превозно средство вещи; и второ, защото доводът, че полуремаркетото влияе върху управлението, понеже затруднява маневрирането и спомага за загуба на контрол от страна на водача върху влекача, допринасяйки по този начин за възникването на произшествие, е неприемлив, тъй като и при пътническо превозно средство пътниците са товар и могат да влияят върху управлението, без поради тази причина да носят отговорност в случай на произшествие.

ВТОРО — *Касационното производство и преюдициалният въпрос.*

1. Срещу решението на Audiencia Provincial, Van Ameyde подава касационна жалба, в която твърди, че е налице нарушение на член 5, алинея 2 от LRCSCVM и моли подаденият в първоинстанционното производство иск да бъде отхвърлен, тъй като нанесените на полуремаркетото щети са изключени

от покритието на задължителната застраховка на влекача. Касационната жалба е допусната за разглеждане.

2. След многократни разисквания с оглед да се постанови решение по жалбата се преценява, че е целесъобразно да бъде отправено преюдициално запитване до Съда, поради което се взема решение за изслушване на страните по основателността на такова запитване. И двете страни са съгласни с отправянето на преюдициално запитване, като Van Aemeyde иска по-специално в него да се уточни, че полуремаркетото е съставлявало функционална единица с влекача, на чийто водач е вменена отговорността за произшествието.

ТРЕТО — *Идентифициране на страните.*

1. [...] [описание на страните, вж. заглавната част] [ориг. 5]

ПРАВНИ ОСНОВАНИЯ

ПЪРВО — *Правото на Съюза*

1. Директива 2009/103/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 година относно застраховката „Гражданска отговорност“ при използването на моторни превозни средства и за контрол върху задължението за сключване на такава застраховка, съдържа в член 1 следните определения:

„1. „превозно средство“ означава всяко моторно превозно средство, което е предназначено да се движи по суша и може да бъде задвижвано от механична сила, но не се движи по релси, както и всички ремаркета, дори и да не са прикачени;

2. „увредено лице“ означава всяко лице, което има право на обезщетение за вреди, причинени от превозни средства“.

Съгласно член 3 („Задължение за застраховане на превозни средства“)

„Всяка държава членка, при спазване на член 5, предприема всички подходящи мерки с цел застраховането на гражданската отговорност при използването на превозни средства, които обичайно се намират на нейна територия.

[...]

Застраховката, посочена в първа алинея, покрива задължително както имуществени вреди, така и телесни увреждания“.

2. В съответствие с този акт Съдът е определил, че всяко превозно средство, регистрирано в Европейския съюз (ЕС), което има свидетелство за

регистрация и следователно е годно да се движи, трябва да има застраховка „Гражданска отговорност“ (решение от 4 септември 2018 г., дело С–80/17).

3. Въпреки че влекачът и полуремаркетото са самостоятелни превозни средства и като такива подлежат на задължително застраховане поотделно, цитираната директива не съдържа изрична разпоредба относно начина, по който трябва да се определя отговорността както по отношение на трети лица, така и между тях в случай на произшествие с участието на съвкупността от посочените превозни средства.

ВТОРО — Националното право [ориг. 6]

1. Член 1, параграф 1 от LRCSCVM¹ („Гражданска отговорност“) предвижда:

„Предвид риска при управлението на моторно превозно средство водачът му отговаря за вредите, причинени на лица или на имущество, във връзка с използването на превозното средство.

[...]

Собственикът, който не е водач на превозното средство, носи отговорност за телесните увреждания и имуществените вреди, причинени от водача, когато е свързан с него, по един от начините, посочени в член 1903 от Гражданския кодекс и в член 120, параграф 5 от Наказателния кодекс. Тази отговорност отпада, когато собственикът на превозното средство докаже, че е положил дължимата грижа на добър стопанин, за да предотврати настъпването на вредите“.

Член 2, параграф 1 от LRCSCVM („Задължение за застраховане“) предвижда:

„Всеки собственик на моторни превозни средства, които обичайно се намират в Испания, е длъжен да сключи и поддържа в сила договор за застраховка за всяко притежавано от него превозно средство, покриваща посочената в член 1 гражданска отговорност до размера на задължителните застрахователни прагове [...]“.

2. Член 1, параграф 1 от Reglamento del seguro obligatorio de responsabilidad civil en la circulación de vehículos de motor (Правилник за задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ при използването на моторни

¹ Преработен текст на Ley sobre responsabilidad civil y seguro en la circulación de vehículos a motor (Закон за гражданската отговорност и за застраховането при използването на моторни превозни средства), одобрен с Real Decreto Legislativo (Кралски законодателен декрет) № 8/2004 от 29 октомври 2004 г., публикуван в Boletín Oficial del Estado (Официален държавен бюлетин) от 5 ноември 2004 г.

превозни средства), одобрен с Real Decreto 1507/2008 (Кралски декрет № 1507/2008) от 12 септември 2008 г.², предвижда:

„За целите на гражданската отговорност при използването на моторни превозни средства и на задължението за застраховане, моторни превозни средства са всички превозни средства, годни да се движат по суша и задвижвани от двигател, включително мотопеди, специални превозни средства, ремаркета и полуремаркета [...]“.

Освен това Reglamento General de Vehículos (Общ правилник за превозните средства), одобрен с Real Decreto 2822/1998 (Кралски декрет № 2822/1998) от 23 декември 1998 г.³, включва (приложение II) каталог на класове и категории превозни средства, като в член 5 влекачът и полуремаркетото се определят като самостоятелни превозни средства, макар и заедно да могат да образуват съчленено превозно средство.

3. Според практиката на Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания) отговорността на отделните компоненти на съчлененото превозно средство към трети пострадали лица е солидарна, а в член 19, алинея 2 от цитирания правилник за задължителната застраховка („Множество щети и причинители“) се урежда начинът за вътрешно разпределяне на отговорността: **[ориг. 7]**

„Когато двете участващи превозни средства са влекач и прикачено към него ремарке или полуремарке, или две ремаркета или полуремаркета, и не може да бъде определена вината на всяко едно от тях, всеки застраховател допринася за изпълнението на посочените задължения в съответствие с договореното в споразуменията между застрахователите, а при липса на такива — съразмерно с размера на годишната рискова премия за всяко превозно средство, посочено в сключената застрахователна полица“.

Тази разпоредба обаче не определя начина, по който застрахователите на отделните превозни средства, образуващи съчленената съвкупност, трябва да действат помежду си, в случай като настоящия, когато щетите по едното превозно средство (полуремаркетото) са нанесени изключително по вина на другото превозно средство, в случая поради управление на водача на влекача при небрежност. С други думи, разпоредбата не решава въпроса дали материалните щети, причинени на полуремаркетото, следва да бъдат покрити или не от задължителната застраховка на влекача.

4. Член 5, алинея 2 от LRCSCVM („Материален обхват и изключения“) предвижда:

² Публикуван в BOE (Държавен официален бюлетин) от 13 септември.

³ Публикуван в BOE (Държавен официален бюлетин) от 26 януари 1999 г.

„Задължителната застраховка не покрива също така материалните щети, претърпени от застрахованото превозно средство, от превозваните в него вещи или от имуществото, притежавано от застрахователя, застрахования, собственика или водача, както и от това на съпруга/та или роднините до трета степен на кръвно родство или родство по сватовство на посочените лица“.

ТРЕТО — *Съмнения, които обосновават отправянето на преюдициалното запитване.*

1. В обжалваното в касационното производство решение член 5 от LRCSCVM се тълкува в смисъл, че полуремаркетото не е превозвана вещ или товар на влекача, поради което се приема, че изключението от застрахователното покритие е неприложимо и че щетите, причинени на полуремаркетото се покриват от задължителната застраховка на влекача. Ответникът в първоинстанционното производство и жалбоподателят в касационното производство твърди, че полуремаркетото е товар и че щетите по него са изключени от покритието на задължителната застраховка, особено ако се има предвид, че произшествието е настъпило, когато влекачът и полуремаркетото са съставлявали функционална единица.

2. Тези две противоположни тълкувания на член 5 от LRCSCVM са залегнали и в решения на Audiencias Provinciales (провинциални съдилища) и апелативни съдилища по граждански и наказателни дела в Испания.

В случаи като настоящия, например, те приемат, че щетите, причинени на полуремаркетото, са изключени от покритието на задължителната застраховка на [ориг. 8] камиона-влекач или тракторната глава [...] [цитат от две решения на Audiencias Provinciales]. Някои от тези решения цитират в своя подкрепа решение на настоящия граждански състав на Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания) от 1 април 1996 г. [...], съгласно което щетите, причинени на полуремаркетото, са изключени въз основа на клауза за доброволна застраховка „Гражданска отговорност“ на камиона-влекач или тракторната глава, като формулировката на тази клауза е много сходна с тази на член 5 от LRCSCVM.

Обратно, в други решения се приема, че щетите, причинени на полуремаркетото, не са изключени от задължителната застраховка на камиона-влекач или тракторната глава [...] [цитат от две решения на Audiencias Provinciales (провинциални съдилища)].

3. [...] [вътрешни разпоредби относно практиката на Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания) и касационното обжалване].

4. Според практиката на Съда във връзка с тълкуването на член 267 ДФЕС, когато национална юрисдикция смята, че приложима в даден случай вътрешноправна разпоредба противоречи на европейския правен ред, е длъжна да отправи преюдициално запитване, при условие че сама не може

да намери отговор на съмненията си и постановените от нея актове не подлежат на обжалване по съдебен ред (решение на Съда от 9 септември 2015 г., C-160/14).

5.— Съмнението, което настоящият съдебен състав изпитва и във връзка с което решава да сезира Съда с преюдициално запитване, е дали тълкуването на член 5 от LRCSCVM — според което от покритието на задължителната застраховка на камиона-влекач или тракторната глава се изключват щетите, причинения на полуремаркетото, **[ориг. 9]** в случаи като тези в главното производство, тъй като се приема, че полуремаркетото може да бъде приравнено на товар или „превозвани вещи“ или, дори, че влекачът и полуремаркетото образуват едно-единствено превозно средство, за което съответните задължителни застраховки биха покрили само имуществените вреди на трети лица, различни от собствениците на едното или другото превозно средство — засяга или намалява покритието на имуществените вреди от задължителната застраховка на автомобилите, предвидена в член 3, последна алинея от Директива 2009/103/ЕО във връзка с член 1 от същата директива.

ДИСПОЗИТИВ

СЪДЕБНИЯТ СЪСТАВ ОПРЕДЕЛИ: С оглед на изложените съображения Първи граждански състав (пленарен състав) на Tribunal Supremo (Върховен съд) на Кралство Испания решава да отправи до Съда на Европейския съюз следното преюдициално запитване:

Допуска ли член 3, последна алинея от Директива 2009/103/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 година относно застраховката „Гражданска отговорност“ при използването на моторни превозни средства и за контрол върху задължението за сключване на такава застраховка, във връзка с член 1 от същата директива, тълкуване на национална правна уредба (член 5, алинея 2 от Ley sobre responsabilidad civil y seguro en la circulación de vehículos a motor) (Закон за гражданската отговорност и застраховането при използването на моторни превозни средства), според което, в случаи като тези в главното производство, щетите, причинени на полуремаркетото, са изключени от покритието на задължителната застраховка на камиона-влекач или на тракторната глава, тъй като полуремаркетото се приравнява на превозвани вещи в камиона-влекач или в тракторната глава, или дори се приема, че за целите на имуществените вреди полуремаркетото образува едно-единствено превозно средство с камиона-влекач или с тракторната глава?

[...] **[ориг. 10]** [...] [вътрешноправни процедурни съображения и подписи]